

DOI:

การศึกษาพัฒนาการของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม
THE STUDY OF DEVELOPMENT OF MONUMENTALITY IN ARCHITECTURE

พิริวัฒน์ ปะมาคะเต^a* และ ธนาкар โมกขะสมิต^a

Pitiwat Pamakate^a* and Tanakarn Mokkahasamita^a

^aคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

^aFaculty of Architecture, Silpakorn University, Thailand

*Corresponding Author. Email: pitiwat.top@gmail.com

Received: November 19, 2024

Revised: March 25, 2025

Accepted: April 9, 2025

บทคัดย่อ

อนุสาวรีย์ (Monument) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม สังคมและการเมืองทั่วโลกมาอย่างยาวนาน ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและประติมากรรมเหล่านี้ เป็นตัวแทนของความทรงจำร่วม (Collective Memory) พลังและอัตลักษณ์ที่จับต้องได้ ด้วยเจตจำนงของมนุษย์ ในการสร้างและพัฒนาศิลปะ ประติมากรรมและสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นมรดก ที่เป็นสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่ (Greatness) และอารยธรรม (Civilization) ที่มีการพัฒนาแบบตามแต่ละบริบททางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนาและการเมืองที่ส่งผลไปยังวิถีชีวิตและวิธีการออกแบบที่น่าประทับใจเป็นที่จดจำและยากจะลอกเลียนแบบ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา "ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม" (Monumentality in Architecture) โดยพิจารณาคุณลักษณะ (Characteristic) ของอนุสาวรีย์ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบ สถาปัตยกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของความหมายดั้งเดิมของอนุสาวรีย์ ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคหลังสมัยใหม่ ผ่านการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ การทบทวนวรรณกรรม การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมในบริบทประวัติศาสตร์ การศึกษานี้มุ่งเน้นการสนทนอย่างต่อเนื่องระหว่าง กายภาพและความหมายของความเป็นอนุสาวรีย์ ในประวัติศาสตร์ของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อตรวจสอบและคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงของการออกแบบความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม ในยุคปัจจุบัน แสดงถึงการปรับตัว ความหลากหลาย และการแสดงออกผ่านชีวิตผู้คนในสมัยใหม่ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงคุณภาพและอิทธิพลของสถาปัตยกรรมประเภทนี้ต่ออุดมคติและเป้าหมายของสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะและเครื่องมือในการออกแบบ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการออกแบบสถาปัตยกรรมในอนาคต

ABSTRACT

Monuments have long played a crucial role in shaping the cultural, social, and political landscapes of societies worldwide. These artistic and sculptural creations serve as tangible representations of collective

memory, power and identity. They embody humanity's intention to create and develop art, sculpture and architecture as legacies that symbolize greatness and civilization, evolving according to cultural, historical, religious and political contexts. This evolution influences remarkable and memorable design approaches that are difficult to imitate.

This study aims to investigate "Monumentality in Architecture" focusing on the characteristics of monuments used as design tools. By examining architectural transformations from prehistoric times to the postmodern, this research highlights the shifting meanings of monumentality. The study employs primary and secondary data collection, literature reviews and architectural analysis in historical contexts to synthesize and present descriptive findings. Furthermore, this study emphasizes the continuous dialogue between the physicality and meaning of monumentality within the historical and cultural contexts of societies. It aims to examine and predict changes in the design of monumental architecture in the modern era. This study demonstrates the adaptation, diversity and expression of contemporary life. The findings emphasize the quality and influence of this type of architecture on social ideals and goals, that affects the change of characteristic and design tools, which is beneficial for both government and private sectors in recognizing the importance of substantial investment in future architectural design.

คำสำคัญ: สถาปัตยกรรม อนุสาวรีย์ ความเป็นอนุสาวรีย์

Keywords: Architecture, Monument, Monumentality

บทนำ

ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม (Monumentality in Architecture) หมายถึง คุณภาพของโครงสร้างหรืออาคารที่สื่อถึงความยิ่งใหญ่ ความสำคัญและความคงทน มักเกี่ยวข้องกับการสร้างสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่หรือพื้นที่ที่ดึงดูดความสนใจ สร้างแรงบันดาลใจ และเป็นสัญลักษณ์ของอุดมคติ ค่านิยม หรืออำนาจของสังคม วัฒนธรรมหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม สามารถพบได้ตลอดประวัติศาสตร์ในอารยธรรมต่าง ๆ และสามารถมีได้ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงวัด พระราชวัง วิหาร สุสาน อนุสาวรีย์ และอาคารของราชการและพลเมือง โดยนำคุณลักษณะของอนุสาวรีย์ (Monument) เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ เป็นที่จดจำ น่าประทับใจ ทั้งรูปร่าง รูปทรง วัสดุ ขนาด และสัดส่วนทั้งในแง่กายภาพ และความหมาย ที่หลอมรวมให้เกิดวัฒนธรรมและสังคม เป็นแรงขับให้มนุษย์นั้นสรรค์สร้างศิลปกรรม ประติมากรรม การออกแบบสัญลักษณ์ที่พยายามจะสื่อสารเพื่อให้ผู้คนรับรู้ถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ที่มีความหมายที่พิเศษต่อผู้คน หมายถึงคนทั่วไปมีความทรงจำต่อสิ่ง ๆ หนึ่งเดียวกันหรือความทรงจำร่วม (Collective Memory) โดยมีความสัมพันธ์กับที่ตั้ง เช่น โครงข่ายถนน หรือจัตุรัสเมือง เป็นต้น

การศึกษานี้ได้ตั้งข้อสังเกตถึงความเป็นอนุสาวรีย์ ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ บทบาทที่สำคัญในการกำหนดสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นและสะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้งและคาดเดาไม่ได้ พร้อมกับเรื่องราวที่ถูกโยงไปกับบริบท วัฒนธรรมและการเมือง บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความเป็นอนุสาวรีย์ ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ไปจนถึงประวัติศาสตร์หลังสมัยใหม่ ติดตามกระบวนการทัศน์ เทคนิค และอุดมการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหล่อหลอมมานับพันปี โดยสำรวจเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อ

การออกแบบและการทำความเข้าใจถึงแนวคิดของความเป็นอนุสาวรีย์ การอ่านสถาปัตยกรรมประเภทนี้ ที่ผูกอยู่กับความยิ่งใหญ่และคุณค่าเชิงบวกซึ่งเป็นสถานะสูงสุดของสถาปัตยกรรม ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการส่งต่อองค์ความรู้ นำไปสู่การออกแบบที่ทำให้ผู้ที่สนใจ เข้าใจสถาปัตยกรรมประเภทนี้มากขึ้นและเป็นแนวทางที่ทำให้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงการต่อยอดไปสู่อนาคต รวมไปถึง ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน สามารถนำองค์ความรู้ไปสู่การวางแผนในการพัฒนาเมืองและสถาปัตยกรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาทบทวนทฤษฎีทางสถาปัตยกรรม สืบค้น ค้นคว้า เพื่อศึกษานิยาม อนุสาวรีย์และความเป็นอนุสาวรีย์ที่แตกต่างกัน วัตถุประสงค์ของการสร้างและพัฒนาการของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม เพื่ออธิบายถึงรูปแบบทางกายภาพ และความหมายของแต่ละยุคสมัยที่ส่งผลต่อการก่อรูปทางสถาปัตยกรรม ตั้งแต่ช่วงก่อนประวัติศาสตร์ ตลอดจนถึงช่วงหลังสมัยใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นอนุสาวรีย์ที่เปลี่ยนแปลงไปและยังคงทำหน้าที่เป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการแสดงแรงบันดาลใจและความสำเร็จของสังคม

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาพัฒนาการและความหมายของอนุสาวรีย์และความเป็นอนุสาวรีย์

(1) ศึกษาและทบทวนทฤษฎีทางสถาปัตยกรรมผ่านงานเขียน เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอนุสาวรีย์และความเป็นอนุสาวรีย์ เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของอนุสาวรีย์และความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม

(2) ศึกษาข้อมูลทางสถาปัตยกรรมในแต่ละยุคสมัย (Historical Survey) ที่มีการออกแบบสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์และภาพเขียนสถาปัตยกรรม ผ่านการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายภาพ ความหมายและอุดมคติ โดยการเปรียบเทียบอาคารที่เกี่ยวข้องในแต่ละยุคด้วยการแบ่งประเภทของอาคารและสรุปเนื้อหาภายหลัง เพื่อให้เห็นกระบวนการออกแบบ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของสถาปัตยกรรมที่ยังคงคุณลักษณะเดิมและส่วนที่แตกต่างกัน

ความหมายของ “อนุสาวรีย์” (Monument)

“อนุสาวรีย์” (Monument) เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์หรือธรรมชาติ เป็นศิลปกรรม ประติมากรรมที่มีหลากหลายขนาด มีความงามทางศิลปะ ที่แฝงไปด้วยความหมาย เพื่อสร้างให้ผู้คนเกิดสุนทรียภาพและจินตภาพได้ ซิกฟรีด กิเดียน (Sigfried Giedion) ได้กล่าวไว้ใน Nine Points on Monumentality ว่า อนุสาวรีย์เป็นสถานที่สำคัญ ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์สำหรับอุดมคติ (Ideal) การกระทำและเป้าหมาย แสดงออกถึงวัฒนธรรมสูงสุดของมนุษย์ แสดงความปรารถนาให้มีความนิรันดร์ (Giedion, Léger, & Sert, 1943, pp. 48-51) เป็นศูนย์พลังของความทรงจำที่เปลี่ยนแปลงเป็นสัญลักษณ์ เพื่อแสดงถึงความทรงจำมวลชนหรือเรียกว่า ความทรงจำร่วม (Collective Memory) อนุสาวรีย์ แปลงมาจากภาษาละตินของคำว่า โมนูเมนตัม “Monumentum” (Oxford reference, n.d.) ซึ่งมี

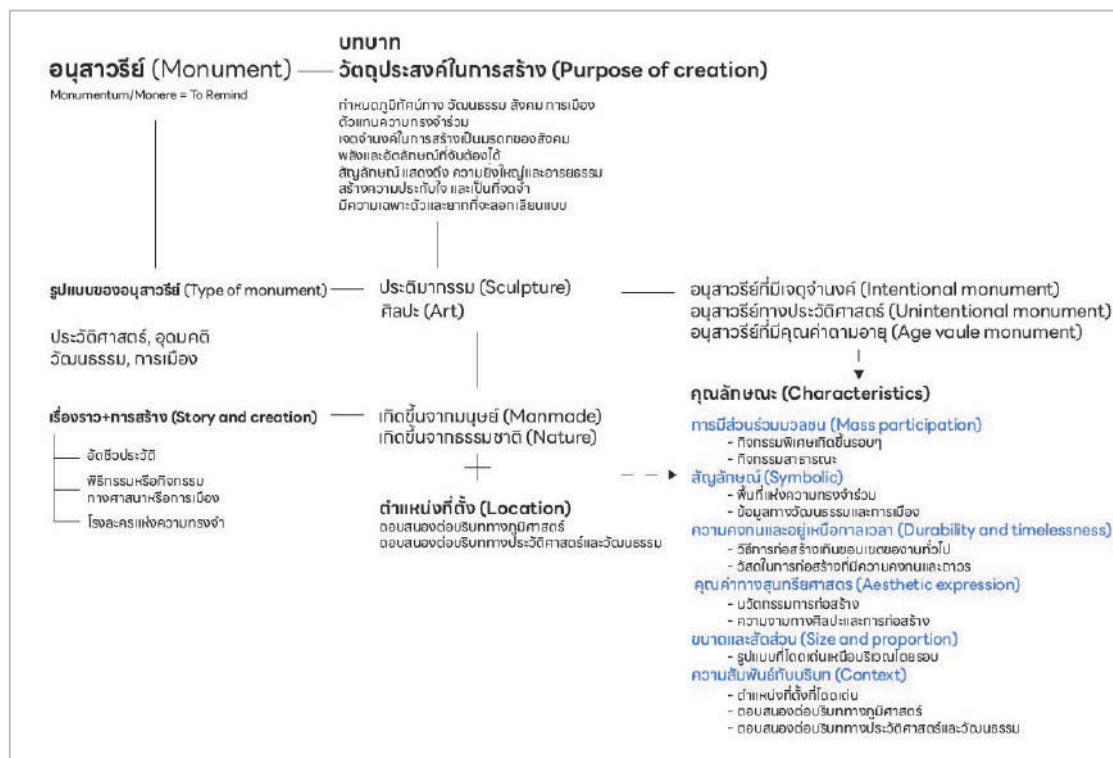
ความหมายว่า สิ่งที่ทำให้ระลึกถึง (Things that remind) ดังนั้นหน้าที่หลักของอนุสาวรีย์จึงเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้คนหมู่มากนั้นระลึกถึงสิ่งเดียวกันผ่านวัตถุ เป็นการเลือกหยิบประวัติศาตร์มาออกแบบ เพื่อส่งต่อมรดกทางวัฒนธรรมและสังคม เข้าถึงได้ง่ายและเร้าอารมณ์ได้ดี เป็นเหตุผลที่อนุสาวรีย์ต้องตั้งอยู่ในพื้นที่สาธารณะ อนุสาวรีย์จึงเปรียบเสมือน “บทสนทนา” กับคนหมู่มาก ที่มีทั้งบทสนทนาทางตรงและแฝงเร้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะนัยยะทางการเมืองที่รัฐพยายามสื่อสารกับประชาชนและด้วยคุณลักษณะของอนุสาวรีย์ที่มีความงดงามทางศิลปะ ทำให้ผู้พบเห็นเกิดสุนทรียภาพ และจินตภาพได้ (สายพิน, 2537, น. 41)

อัลโด รอสซี (Aldo Rossi) สถาปนิกชาวอิตาลี ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเมือง (Urban Artifact) คล้ายคลึงกับอนุสาวรีย์เป็นอย่างมาก และอนุสาวรีย์เป็นผลลัพธ์ของการสร้างเมือง ประวัติศาสตร์และศิลปะ อนุสาวรีย์เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมของเมือง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในอนุสาวรีย์ต่าง ๆ แต่ละแห่งมีความเป็นตัวของตัวเอง มีลักษณะดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง หากเราไม่มีอนุสาวรีย์ เราก็ไม่อาจเข้าใจเวลาที่ผ่านมาได้ (Rossi, 1984, p. 127) ในภาพรวมของความหมายของอนุสาวรีย์จะเห็นได้ว่า อนุสาวรีย์ทำงานอยู่กับความทรงจำ เหตุการณ์ที่สำคัญ และพื้นที่สาธารณะเป็นส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์ในการก่อสร้างที่ชัดเจนเพื่อสื่อสารความหมายเป็นหลักมีความงามทางศิลปะและความทรงจำอยู่ในนั้น อนุสาวรีย์ เป็นมากกว่าเครื่องหมาย (Marker) อนุสาวรีย์หมายถึงบางสิ่งบางอย่างอย่างแท้จริง มันพูดคุยกับชุมชน เมืองและรัฐ ในบางครั้งอนุสาวรีย์ถูกสร้างเพื่อเป็นอัตลักษณ์เชิงบวกสำหรับชุมชนหรือบางครั้งรัฐก็สร้างอนุสาวรีย์เพื่อเป็นสัญลักษณ์สำหรับโฆษณาชวนเชื่อและนั่นทำให้อนุสาวรีย์เป็นมากกว่าสิ่งปลูกสร้าง ความเข้าใจในบทบาทเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการทำทำความเข้าใจวัตถุและขั้นตอนการยกระดับอนุสาวรีย์ไปสู่ปรากฏการณ์ในห้วงเวลาของสังคมนั้น ๆ อนุสาวรีย์จึงมีความหมายที่ค่อนข้างกว้าง ไม่เฉพาะรูปปั้น อาคารหรือโครงสร้างอื่น ๆ ที่สร้างเพื่อระลึกถึงบุคคลหรือเหตุการณ์ที่โดดเด่นแต่ยังครอบคลุมไปถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมและอุดมคติ หรือบางสิ่งที่น่าสนใจและน่าจดจำไม่ว่าเหตุการณ์จะดีหรือร้ายก็ตาม

อนุสาวรีย์ ถือเป็นสัญลักษณ์ในอารยธรรมโบราณ การสร้างอนุสาวรีย์ยุคแรกเริ่มเกิดขึ้นในยุคหินใหม่ เรียกว่า อนุสาวรีย์หิน (Megalithic) มีรูปแบบที่ตรงไปตรงมาและการใช้วัสดุที่มีจากธรรมชาติมาออกแบบ อนุสาวรีย์หินถูกนำมาใช้หลากหลายวัตถุประสงค์ทั้งการกำหนดขอบเขต สุสานหรือพิธีกรรมทางศาสนา ตัวอย่าง ทูมุลัส (Tumulus) สุสานฝังศพโบราณที่สร้างขึ้นในยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีการออกแบบเป็นเนินดินและหินที่ยกขึ้นเหนือหลุมศพให้กลมกลืนไปกับธรรมชาติ มีมากมายหลากหลายขนาด เมื่อสังคมมีการเติบโตและขยายใหญ่ขึ้น หลุมฝังศพของผู้มีอำนาจและทรัพยากรทางข้อมูลศิลปะและวัฒนธรรมที่ถูกสั่งสมมาอย่างยาวนาน ทำให้เกิด อนุสาวรีย์ที่มีความยิ่งใหญ่ ลึกลับ คงทนถาวร และยากที่จะลอกเลียนแบบ ที่ไม่ว่าจะผ่านเวลาไปเช่นไร ก็ถูกพูดถึงอยู่เสมอ ได้แก่ พีระมิดของชาวอียิปต์ อนุสาวรีย์ที่เป็นตัวแทนของการปกป้องรักษาสิ่งสำคัญ (สุสานฟาโรห์) และ วิหารพาร์เธนอน (Parthenon) วิหารโบราณที่เกิดขึ้นเพื่อการสักการบูชา ทั้งสองแห่งเป็นมรดกโลกที่ถูกสร้างขึ้นก่อนยุคประวัติศาสตร์ อันเป็นตัวแทนของสิ่งก่อสร้างที่เป็นอนุสาวรีย์ ที่ถูกสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด มีความโดดเด่นและอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรม อารยธรรม สังคม ศิลปกรรม ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ โดยพีระมิดและพาร์เธนอน ปัจจุบันได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและมีบทบาทสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ

ออลอัส รีเกล (Alois Riegl) นักประวัติศาสตร์ศิลปะและนักปรัชญาชาวออสเตรีย ในปี ค.ศ. 1903 ตีพิมพ์บทความชื่อ The Modern Cult of the Monument: Its Character and Its Origin (Riegl, 1903, pp. 21-51)

และได้สรุปประเภทของอนุสาวรีย์ไว้ 3 ประเภท ประกอบไปด้วย (1) อนุสาวรีย์ที่ตั้งใจ (Intentional Monument) หมายถึง อนุสาวรีย์ที่เกิดขึ้นโดยเจตนา มีจุดมุ่งหมายสร้างเพื่อให้เกิดคุณค่า เพื่อรักษาช่วงเวลาในจิตสำนึกสำหรับคนรุ่นหลัง ในส่วนนี้เป็นอนุสาวรีย์ที่เกิดขึ้นเพื่อระลึกถึงช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น (2) อนุสาวรีย์ที่ไม่ได้ตั้งใจ (Unintentional Monument) หมายถึง คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของอนุสาวรีย์เกิดขึ้นจากขั้นตอนเฉพาะของแต่ละบุคคลที่แสดงถึงการพัฒนากิจกรรมของมนุษย์ในสาขาใดสาขาหนึ่ง เช่น อนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น (3) อนุสาวรีย์ที่มีคุณค่าตามอายุ (Age Value Monument) อนุสาวรีย์เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญและจุดประสงค์ดั้งเดิมของมัน トラบใดที่ตัวมันเองแสดงให้เห็นถึงการผ่านช่วงเวลาที่ยาวนาน เช่น ปราสาทเก่าแก่ ที่มีกำแพงที่พังทลายและหินที่ปกคลุมไปด้วยตะไคร่น้ำ หรือซากปรักหักพังต่าง ๆ (Ruins) ซึ่งความไม่สมบูรณ์แบบเหล่านี้ ทำให้มันมีความสำคัญทางความรู้สึกและคุณค่าทางวัฒนธรรม (ภาพที่ 1)

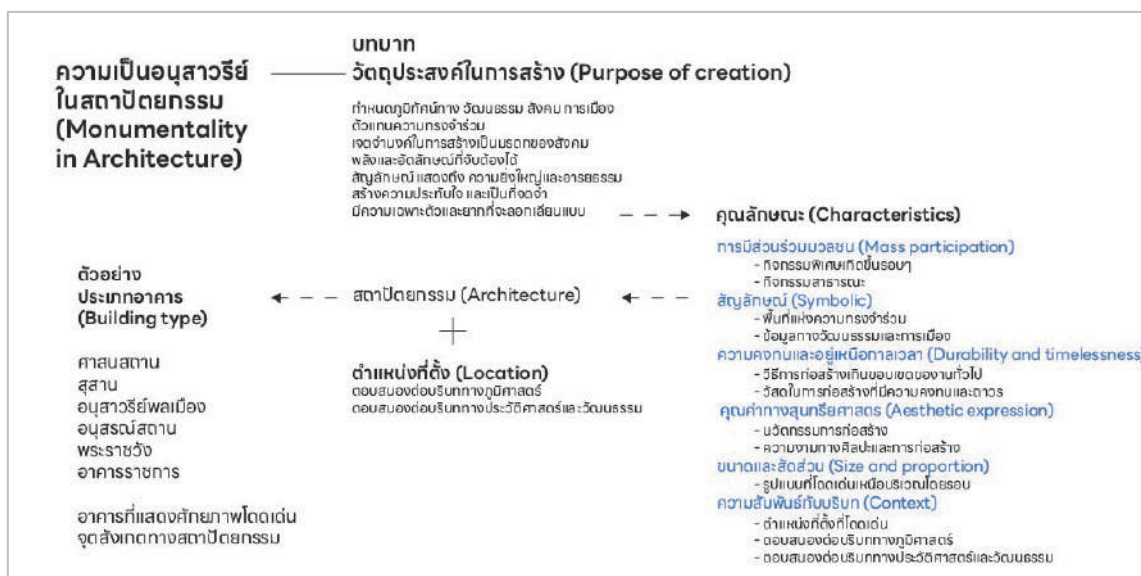

ภาพที่ 1 บทบาทและคุณลักษณะของอนุสาวรีย์

ความหมายของ “ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม” (Monumentality in Architecture)

ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม (Monumentality in Architecture) (ภาพที่ 2) เกิดขึ้นจากการออกแบบสถาปัตยกรรม ที่สร้างขึ้นโดยนำคุณลักษณะของอนุสาวรีย์ (Monument) เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ เป็นที่จดจำและน่าประทับใจ สถาปนิก หลุยส์ ไอ คาน (Louis I Kahn) ได้กล่าวถึงสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอนุสาวรีย์ ในหนังสือ The Essential- Text ไว้ว่า สถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอนุสาวรีย์ อาจนิยามได้ว่าเป็นคุณภาพ ซึ่งเป็นคุณภาพทางจิตวิญญาณที่มีอยู่ในโครงสร้าง และถ่ายทอดความรู้สึกของความเป็นนิรันดร์ (Eternity) ที่ไม่สามารถเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงได้ หลุยส์ ไอ คาน ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ความเป็นอนุสาวรีย์ มีความลึกลับ (Enigmatic) ซึ่งมี

ความสามารถในการกระตุ้นทางอารมณ์และความคิด ทำให้เกิดพื้นที่สำหรับการตีความและเชิญชวนให้ผู้คนต่าง ๆ ค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสถาปัตยกรรม (Khan, 1994, p. 21) ความเป็นอนุสาวรีย์บ่งบอกถึงความพยายามสร้างความสมบูรณ์แบบของโครงสร้าง ความชัดเจนของรูปแบบและขนาด ซึ่งมีส่วนอย่างมากต่อความน่าประทับใจ ซิกฟรีด กิเดียน (Sigfried Giedion) นักประวัติศาสตร์และนักวิชาการสถาปัตยกรรม ชาวสวิสเซอร์แลนด์ ได้กล่าวถึง ใน Nine Points on Monumentality ไว้ว่า อนุสาวรีย์และสถาปัตยกรรม เป็นสิ่งที่แสดงถึงศักยภาพของมนุษย์ในการก่อสร้างที่ทำให้เราเห็นเจตจำนงของมนุษย์ ความเชื่ออันแรงกล้าในการออกแบบ การลงทุนอย่างมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ในการก่อสร้าง การลงทุนทางด้านงบประมาณ ทิศทางทางการเมืองและสังคม ทำให้สถาปัตยกรรมและอนุสาวรีย์เป็นดั่งมรดกสำหรับผู้คนในอนาคตและเป็นส่วนเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตและอนาคต (Giedion, Léger, & Sert, 1943, pp. 48-51) ความเป็นอนุสาวรีย์ ประกอบไปด้วยบ้านหลังใหญ่ อาคารสาธารณะ และจุดประสงค์พิเศษของโครงสร้าง คุณลักษณะการกำหนดหลักคือขนาดและความประณีตที่เกินขอบเขตของข้อกำหนดของงานทั่วไปที่ตั้งใจจะทำ โครงสร้างและวัตถุประสงค์พิเศษนั้นทำให้คุณลักษณะหลัก ๆ ถูกกำหนดด้วยขนาดและรายละเอียดที่มากกว่าเพียงแค่การใช้งาน เช่น พระราชวังอาจต้องการห้องเก็บของจำนวนมากและเป็นการตอบสนองความต้องการของกษัตริย์ที่อาศัยอยู่ มากกว่าอาคารของชาวบ้านทั่ว ๆ ไปที่ตอบสนองเพียงแค่ปัจจัยพื้นฐานของการอยู่อาศัย (Trigger, 1990, pp. 119-132)

ภาพที่ 2 บทบาทและคุณลักษณะของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม

พัฒนาการของความเป็นอนุสาวรีย์ตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์จนถึงประวัติศาสตร์หลังสมัยใหม่

จากตัวอย่างของสถาปัตยกรรมที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์และข้อมูลจากการศึกษา ทำให้เห็นถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งส่งผลต่อลักษณะเฉพาะของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นซึ่งสัมพันธ์ไปกับรูปแบบการใช้สอยหรือประเภทอาคาร โดยมีเงื่อนไข (Condition) ของการก่อรูปที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นอุดมคติการเมืองหรือศาสนา ซึ่งสัมพันธ์ไปกับบริบทและมีการวางแผนล่วงหน้า (Planned Construction) การกำหนดตัวอย่างสถาปัตยกรรมในบทความนี้อยู่บนฐานของคุณลักษณะร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของมวลชน (Mass participation) ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม ไม่เพียงแต่เกี่ยวกับโครงสร้างทางกายภาพเท่านั้นแต่ยังรวมถึงวิธีที่ผู้คนรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางสำหรับกิจกรรมและการรวมตัวของชุมชนในช่วงเวลานั้น เช่น การบูชาทางศาสนา การปกครอง การรำลึกถึง หรือเทศกาลต่าง ๆ (Ankus, 2024)

2. สัญลักษณ์ (Symbolism) เป็นหัวใจสำคัญของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงคุณค่า ความเชื่อ ความทรงจำ (Memory) และแรงบันดาลใจของสังคมที่สร้างขึ้น สัญลักษณ์เหล่านี้อาจปรากฏในรูปของลวดลายทางศาสนา การเมือง มรดกทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ (Ankus, 2024, Scarre, 2012) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Significance) ยังช่วยเน้นย้ำความเป็นอนุสาวรีย์ผ่านการสื่อถึงอุดมการณ์หรือคุณค่าทางสังคม (Social Values) ตัวอย่างที่เด่นชัดคือ มหาวิหารนอทร์-ดาม (Notre-Dame Cathedral) ซึ่งสะท้อนถึงพลังของศาสนาและความมั่งคั่งของสถาปัตยกรรมโกธิค (Gothic) ในยุคกลาง

3. ความคงทนและการอยู่เหนือกาลเวลา (Durability and timelessness) เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม โครงสร้างขนาดใหญ่เหล่านี้ถูกสร้างขึ้นด้วยวัสดุที่แข็งแรง เช่น หิน หินอ่อน คอนกรีต หรือโลหะ เพื่อให้สามารถยืนหยัดทนต่อกาลเวลาและตกย้ำความสำคัญของสถานที่ (Scarre, 2012) ความคงทนและการอยู่เหนือกาลเวลา ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะของความเป็นนิรันดร์ (Eternity) ที่ไม่เพียงช่วยเสริมเอกลักษณ์ของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม แต่ยังทำให้เป็นที่จดจำในฐานะผลงานที่ยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ

4. คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic expression) ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม มักจะแสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มทางศิลปะของผู้สร้างและวัฒนธรรมในช่วงเวลาที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อกระตุ้นความรู้สึกและการบอกเล่าเรื่องราว (Prabhu, 2020) สะท้อนถึงความเชี่ยวชาญ (Expertise) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการก่อสร้าง ที่ขึ้นอยู่กับยุคสมัยและบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

5. ขนาดและสัดส่วน (Size and proportion) ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรมส่วนมากจะมีขนาดใหญ่ และมักมีความโดดเด่นเหนือบริเวณโดยรอบ ขนาดที่มหึมา มีส่วนช่วยให้การปรากฏตัวที่ก่อให้เกิดความประทับใจและเน้นย้ำถึงความสำคัญ (Evan, 2023)

6. ความสัมพันธ์กับบริบท (Context) บริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Historical and Cultural Context) และการตอบสนองต่อบริบททางภูมิศาสตร์ (Geographical Context) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม งานสถาปัตยกรรมเหล่านี้มักสะท้อนถึงความสำคัญในยุคสมัยและคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ ขณะเดียวกันก็ผสมผสานกับภูมิประเทศและธรรมชาติที่ล้อมรอบ ตัวอย่างที่โดดเด่นคือ พีระมิดแห่งกิซา (Pyramids of Giza) ในอียิปต์ ซึ่งแสดงถึงอำนาจของฟาโรห์และความเชื่อในชีวิตหลังความตาย พร้อมทั้งมีขนาดและสัดส่วนที่ยิ่งใหญ่ โดดเด่นเหนือบริเวณโดยรอบ ขนาดมหึมาช่วยสร้างความประทับใจในฐานะอนุสาวรีย์แห่งอารยธรรม (Evan, 2023) ในขณะที่มาซูปิกชู (Machu Picchu) ในเปรู สะท้อนถึงการออกแบบที่ผสมผสานกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างกลมกลืน สร้างความรู้สึกของความสมดุลระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

จากคุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น เป็นตัวกำหนดเงื่อนไขในการคัดเลือกตัวอย่าง สถาปัตยกรรมโดยกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมานั้นเป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณลักษณะ โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มประเภทอาคารที่เกี่ยวข้องโดยตรงทั้ง 5 ประเภท กลุ่มอาคารที่แสดงศักยภาพที่โดดเด่นและจุดสังเกตทางสถาปัตยกรรม

ภาพที่ 3 วิหารโบราณ ซิกกูรัต (Ziggurat)

ที่มา: <https://www.thoughtco.com/ziggurat-ancient-towering-temples-or-ziggurats-116908>

1.ศาสนสถาน: วัด โบสถ์ มัสยิด และสถานที่สักการะ มักสร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อทางศาสนา และการปฏิบัติของชุมชนหรืออารยธรรม ตัวอย่างเช่น ซิกกูรัต (Ziggurat) ในอูรุก (Uruk) วิหารของชาว สุเมเรียน (Sumerian) บาบิโลเนียน (Babylonian) และอัสซีเรียน (Assyrian) ซิกกูรัต มีโครงสร้างคล้ายกับ พีระมิด แต่มีทรงสูงเหมือนภูเขาและถูกแบ่งออกเป็นชั้น ๆ มีทางขึ้นลง ด้านบนสุดของวิหารเป็นแท่นบูชาศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนั้นยังเป็นที่เก็บสมบัติและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอีกด้วย (ภาพที่ 3) ซิกฟรีด กิเดียน (Sigfried Giedion) ได้กล่าวถึงสถาปัตยกรรมเมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) ไว้ว่า วิหารของชาวซูเมอร์นั้นเป็นการปรากฏตัวขึ้นครั้งแรก ถึงลักษณะที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ทางสถาปัตยกรรมและเป็นครั้งแรกที่มนุษย์หาทางที่จะเชื่อมโยงกับพระเจ้าผ่านสถาปัตยกรรม การออกแบบทั้งรูปร่าง สัดส่วนและวัสดุ แสดงถึงสิ่งก่อสร้างที่มีความคงทนถาวร (Permanence) ที่สามารถดำรงอยู่ได้นานกว่าความไม่แน่นอนของมนุษย์ สถาปัตยกรรมในอดีตนี้เป็นตัวแทนของวิสัยทัศน์แห่งความจริงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงทำให้สถาปัตยกรรมมีลักษณะเฉพาะ (Giedion, 1981, p. 175)

ภาพที่ 4 วิหาร พาร์เธนอน (Parthenon Temple)

ที่มา: <https://mrmussbaum.com/storage/uploads/activities/wlandmark3/landmarks-of-greece.htm>

สถาปัตยกรรมกรีก เป็นสถาปัตยกรรมโบราณ ที่รู้จักกันดีในการออกแบบ ก่อสร้างโบสถ์ วิหาร เพื่อบูชาเทพเจ้าที่มีสัดส่วนที่งดงาม การออกแบบที่สอดคล้องไปกับระบบเรขาคณิต ความเรียบง่ายและตรงไปตรงมาที่สัมพันธ์กับทัศนียภาพและตำแหน่งที่ตั้ง ทำให้สถาปัตยกรรมกรีกยังคงถูกพูดถึงอยู่เสมอเพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษา หนึ่งในสถาปัตยกรรมที่ถูกพูดถึงมากที่สุดคงหนีไม่พ้นวิหาร พาร์เธนอน (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 5 มหาวิหารชาตร์ (Chartres Cathedral), 1194-1250
ที่มา: <https://sacredland.org/chartres-cathedral-france>

มหาวิหารชาตร์ (ภาพที่ 5) เป็นมหาวิหารโกธิคที่ตั้งอยู่ในเมืองชาร์ต ประเทศฝรั่งเศส สร้างขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1194-1250 และถือเป็นตัวอย่างสำคัญของสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นอนุสาวรีย์อย่างชัดเจน มหาวิหารแห่งนี้มีความยิ่งใหญ่ในเชิงกายภาพด้วยความสูง 37 เมตรและความยาวกว่า 130 เมตร โครงสร้างของหอคอยคู่ด้านหน้าและการใช้เสาค้ำยันโค้ง (Flying Buttress) ช่วยให้ตัวอาคารมีความมั่นคงและเปิดกว้าง โครงสร้างนี้ไม่ได้เป็นเพียงนวัตกรรมทางวิศวกรรม แต่ยังสร้างความรู้สึกศักดิ์สิทธิ์และความประทับใจแก่ผู้มาเยือน หน้าต่างกระจกสีกว่า 170 บานที่ตกแต่งอย่างวิจิตรสื่อถึงเรื่องราวในพระคัมภีร์ สร้างบรรยากาศที่ลึกลับและศักดิ์สิทธิ์ภายในมหาวิหาร การออกแบบผังพื้นเป็นรูปกางเขนละตินสะท้อนถึงศูนย์กลางของศาสนาในชีวิตยุคกลาง มหาวิหารแห่งนี้ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนาและสังคมสำหรับชุมชนโดยรอบ โดยเป็นสถานที่จัดพิธีกรรมสำคัญและแสดงถึงความศรัทธา มหาวิหารชาตร์จึงไม่ได้เป็นเพียงโครงสร้างทางกายภาพ แต่เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อ วัฒนธรรม และความก้าวหน้าของมนุษยชาติในยุคนั้น

ภาพที่ 6 โดมภายในวิหาร แพนธีออน (Dome of Pantheon), 2017

ที่มา: <https://www.romawonder.com/wp-content/uploads/2017/07/pantheon-oculus.jpg>

วิหารโรมัน แพนธีออน (ภาพที่ 6) เป็นสิ่งมหัศจรรย์ทางวิศวกรรมและเทคโนโลยีที่แสดงให้เห็นถึงการใช้แสงจากธรรมชาติในการสร้างความประทับใจให้กับผู้ที่ได้เข้ามาชมความงดงามของวิหารแห่งนี้ ด้วยความแม่นยำของการออกแบบทั้งในระบบผังทรงกลมและปริมาตรของที่ว่างที่สัมพันธ์กัน เชื่อมโยงโลกและสวรรค์ในการอ้างอิงถึงดาวเคราะห์และวันของเดือนตามปฏิทินโรมัน แสงเข้าสู่วิหารแพนธีออนในฐานะองค์ประกอบที่กำหนดให้เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ทำให้วิหารแพนธีออนเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ทางสถาปัตยกรรมผ่านที่ว่างภายใน

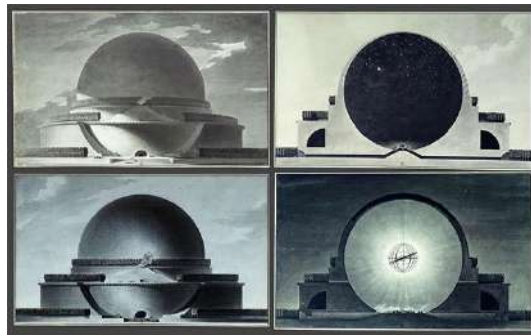
ภาพที่ 7 มหาพีระมิด เมืองกิซ่า (Great Pyramid of Giza)
ที่มา: <https://smarthistory.org/the-great-pyramids-of-giza>

2. สุสาน: โครงสร้างเหล่านี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติและรำลึกถึงผู้วายชนม์ โดยมักเป็นที่บรรจุศพของบุคคลสำคัญหรือผู้ปกครอง สุสานมีตั้งแต่อาคารที่วิจิตรงดงามโอ่อ่าไปจนถึงโครงสร้างที่เรียบง่ายแต่สง่างาม ตัวอย่างที่มีชื่อเสียงคงหนีไม่พ้น พีระมิดของเมืองกิซ่า (ภาพที่ 7) หรือที่รู้จักกันว่าเป็นสุสานฟาโรห์ คุฟู ที่ถูกสร้างขึ้นยิ่งใหญ่ที่สุด พีระมิดนับเป็นสิ่งก่อสร้างที่สูงที่สุดในโลกเป็นเวลายาวนานต่อเนื่องถึง 43 ศตวรรษ พีระมิดของชาวอียิปต์นั้นเหมือนเป็นส่วนพัฒนามาจาก พีระมิดของชาวเมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) สิ่งที่แสดงถึงความเป็นอนุสาวรีย์ของพีระมิดเมืองกิซ่านั้น คงหนีไม่พ้นความยิ่งใหญ่ของขนาด วิธีการก่อสร้างที่ยากจะลอกเลียนแบบและทรัพยากรมากมายในการก่อสร้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่เราสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมประเภทนี้ได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 8 ภาพวาดเมืองในอุดมคติ (The Ideal City), 1470
ที่มา: <https://www.classicist.org/articles/the-architecture-of-the-ideal-city>

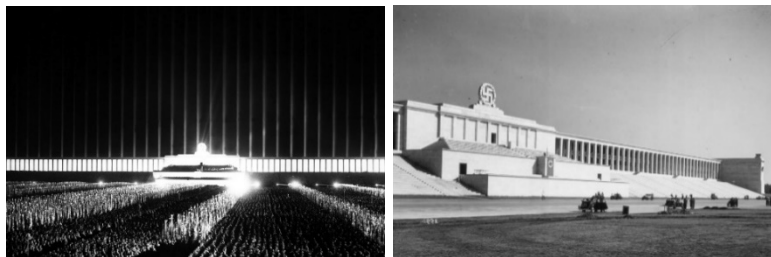
3. อนุสาวรีย์ของพลเมือง: อนุสาวรีย์ของพลเมือง (Communal Monument) ถูกสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญ ผู้คน หรืออุดมคติในสังคม ซึ่งมักจะทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางสำหรับการชุมนุมสาธารณะ ตัวอย่างเช่น The Ideal City (ภาพที่ 8) เป็นภาพวาดที่ใช้เทคนิคพิเศษที่เรียกว่ามุมมองเชิงเส้น ภาพวาดนี้ถูกวาดขึ้นโดยสถาปนิกชื่อ ลูเซียโน ลอรานา (Luciano Laurana) เขาทำงานร่วมกับสถาปนิกที่มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่งชื่อ เลออน บัตติสตา อัลแบร์ติ (Leon Battista Alberti) ซึ่งมีแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับมุมมอง ทศนิยมภาพ ในภาพวาดมีอาคารขนาดใหญ่ที่คล้ายกับโบสถ์ ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงภาพที่เน้นไปยังตัวอาคารที่อยู่ตรงกลางบนจัตุรัสเมือง เป็นภาพอาคารที่ไร้ซึ่งผู้คน โดยเน้นเป็นทัศนียภาพแบบจุดเดียว องค์ประกอบของภาพซ้ายขวาที่กระจายตัวกันอย่างเท่า ๆ กันเป็นระเบียบและแม่นยำในทุกรายละเอียด ภาพนี้ไม่ใช่เป็นรูปแบบตายตัวหรือแบบที่ดีที่สุดแต่ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงวิธีการสื่อสารและเป็นตัวแทนของเมืองในอุดมคติ สำหรับความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น

ภาพที่ 9 ภาพร่างของอนุสรณ์สถาน เซอร์ไอแซก นิวตัน (Cenotaph for Isaac Newton), 1784

ที่มา: https://www.reddit.com/r/Unbuilt_Architecture/comments/gpbdh8

4. อนุสรณ์สถาน: อนุสรณ์สถาน (Memorial) สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติและจดจำบุคคล กลุ่ม หรือเหตุการณ์เฉพาะเจาะจง สิ่งเหล่านี้มักจะกระตุ้นอารมณ์ที่รุนแรงและเป็นสิ่งเตือนใจถึงโศกนาฏกรรม ชัยชนะ หรือการเสียสละทางประวัติศาสตร์ ตัวอย่าง อนุสรณ์สถาน ไอแซกนิวตัน (Cenotaph of Isaac Newton) เป็นผลงานการออกแบบของสถาปนิกในยุคศตวรรษที่ 18 เอเตียน-หลุยส์ บูลเล (Étienne-Louis Boullé) งานนี้เป็นงานเชิงทดลองที่มีชื่อเสียงที่สุดของบูลเล ซึ่งแตกต่างจากงานอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง การออกแบบงานนี้ แสดงถึงความยิ่งใหญ่และเป็นที่จดจำผ่านรูปแบบขององค์ประกอบคลาสสิกที่ถูกกลดทอนเหลือเพียงรูปทรงเรขาคณิตและพื้นที่ภายในขนาดใหญ่ ซึ่งมีความสูงถึง 150 เมตร ที่ทำงานร่วมกับแสงและความมืด (ภาพที่ 9) จากภาพวาดจะเห็นได้ว่าบูลเลต้องการที่จะสร้างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาที่แตกต่างกัน ในรูปทรงกลมที่บูลเลเชื่อว่าเป็นรูปทรงที่สวยงามและสมบูรณ์แบบที่สุดในลักษณะของการเป็นสัญลักษณ์ (Symbolism of Form) ให้กับอนุสรณ์สถานแห่งนี้ (ตันข้าว, 2561, น. 84)

ภาพที่ 10 เซปเพลิน แกรนด์ สแตนด์ (Zeppelin field Grandstand), 1934

ที่มา: <https://rarehistoricalphotos.com/nazi-rally-cathedral-light-c-1937>

5. พระราชวังและอาคารราชการ: พระราชวังและอาคารของรัฐ มักสร้างขึ้นในขนาดมหึมาเพื่อสื่อถึงอำนาจอุดมคติและอำนาจของผู้ปกครองและสถาบันต่าง ๆ โครงสร้างเหล่านี้อาจรวมถึงที่ประทับของราชวงศ์ อาคารรัฐสภาและศูนย์บริหาร ตัวอย่าง ที่น่าสนใจมากขึ้นนี้คือ แท่นเวทีขนาดใหญ่ที่สนามเซปเพลิน (Zeppelin field Grandstand) เมืองนูเรมเบิร์ก ค.ศ. 1934 ที่ออกแบบโดย อัลเบิร์ต สเปียร์ (Albert Speer) (ค.ศ. 1905-1981) เป็นสถาปนิกคนสำคัญที่สุดคนหนึ่งของอาณาจักรไรช์ที่ 3 สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ของ อัลเบิร์ต สเปียร์ มีลักษณะโดดเด่น มีขนาดใหญ่โตมหึมา เพื่อก่อให้เกิดความประทับใจและมึนตึ๊ง อันสะท้อนอำนาจของผู้นำและพรรคนาซี (สุวิมล, 2555, น. 38) เพื่อส่งผ่านสุนทรียะสิ่งก่อสร้างที่เป็นอนุสรณ์ ซึ่งอาคารนี้ยังเป็นฉากหลังของเหตุการณ์ที่ชื่อว่า มหาวิหารแห่งแสง

(Cathedral of Light) หรือลิชต์ดอม (Lichtdom) (ภาพที่ 10) เพื่อสร้างผลลัพธ์อันน่าตื่นใจ เมื่อไฟกว่า 150 ดวงฉายลำแสงตรงขึ้นไปบนท้องฟ้าที่สถาปนิกออกแบบเพื่อใช้ในการชุมนุมของพรรคนาซี ซึ่งปัจจุบันสถานที่นี้ถูกเปลี่ยนเป็นที่นั่งชมสนามแข่งรถที่สำคัญในเยอรมนีและกิจกรรมต่างภายในเมือง

ภาพที่ 11 วิลล่า โรตันดา (Villa Rotonda), 1570

ที่มา: <https://www.teggelaar.com/palladio-villa-capra-la-rotonda>

6. อาคารที่แสดงศักยภาพโดดเด่น: วิลล่า โรตันดา (Villa Rotonda) เป็นวิลล่า ผลงานการออกแบบที่มีชื่อเสียงชิ้นหนึ่งของ เอนเดรีย ปัลลาดีโอ (Andrea Palladio) ที่มีการออกแบบโดยหยิบยืมรูปแบบของวิหารแพนธีออน (Pantheon) มาใช้ในการออกแบบ ด้วยระบบของผังที่มีความสมมาตร การซ้อนบันไดเพื่อทำให้ที่ว่างตรงกลางไม่ถูกรบกวนเหมือนกับที่ว่างในวิหารแพนธีออน รูปด้านที่มีความเหมือนกันในแต่ละด้านและความสูงของอาคารทำให้เกิดมุมมองที่สวยงาม สัดส่วนแสดงถึงความยิ่งใหญ่ ทำให้วิลล่า โรตันดา เปรียบเสมือนการพักอาศัยที่ผสมผสานไปกับรูปแบบของวิหารที่สร้างบนภูมิทัศน์ที่งดงาม (ภาพที่ 11) กลายเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยเรอเนซองส์ ซึ่งเป็นต้นแบบของอาคารพักอาศัยขนาดใหญ่หรือที่เรียกว่า สถาปัตยกรรมแบบปัลลาเดียน (Palladian style) และทำให้เกิดอาคารแบบนี้โอคลาสสิกจำนวนมากนับไม่ถ้วน ตั้งแต่บ้านในชนบทของอังกฤษไปจนถึงอาคารราชการของอเมริกา

ภาพที่ 12 คริสตัล พาเลซ (Crystal Palace), 1851

ที่มา: <https://www.thecollector.com/what-was-the-crystal-palace-london>

คริสตัล พาเลซ (Crystal Palace) เป็นอาคารชั่วคราวที่ทำจากโครงสร้างเหล็กและกระจก (ภาพที่ 12) ออกแบบโดยโจเซฟ แพ็กซ์ตัน (Joseph Paxton) ซึ่งในตอนแรกสร้างขึ้นในไฮด์ปาร์ก (Hyde Park) ของลอนดอน เพื่อรองรับนิทรรศการที่ยิ่งใหญ่ในปี ค.ศ. 1851 โดยรวบรวมผู้แสดงสินค้านานาชาติ เพื่อแสดงผลผลิตที่ผลิตในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในพื้นที่จัดแสดง 92,000 ตารางเมตร การออกแบบแรกเริ่มนั้น คณะกรรมการในการประกวด

มีความต้องการให้อาคารชั่วคราวหลังนี้ แสดงลักษณะที่โดดเด่นบางอย่างเพื่อขยายถึงสถานะปัจจุบันของวิทยาการ การก่อสร้างในอังกฤษ จึงเกิดเป็นอาคารโดมเหล็กที่ยิ่งใหญ่ มีขนาดสามเท่าของมหาวิหารเซนต์พอล (St Paul's Cathedral) และวัดความยาว 564 เมตร ความสูงภายใน 39 เมตร

ภาพที่ 13 อาคารโรงงานพลังไอน้ำ เอ อี จี (AEG turbine factory), 1909

ที่มา: <https://www.metalocus.es/en/news/aeg-turbine-factory-milestone-industrialization-peter-behrens>

อาคารโรงงานพลังไอน้ำ เอ อี จี (ภาพที่ 13) ตั้งอยู่ในเขต มัวบิท (Moabit) ของกรุงเบอร์ลิน (Berlin) เป็นการออกแบบโรงงานแห่งแรกที่ ปีเตอร์ เบเรนส์ (Peter Behrens) ออกแบบไว้ สร้างเสร็จในปี ค.ศ.1909 อาคารดังกล่าวเป็นที่ตั้งของการผลิตกังหันไอน้ำ เครื่องยนต์ที่ใช้แรงดันไอน้ำ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า โดยตัวอาคารมีลักษณะ โครงสร้างทรงสี่เหลี่ยม โครงเหล็กยาวประมาณ 122 เมตรกว้าง 40 เมตรและสูง 26 เมตร พื้นที่หลักสามารถรองรับ เครื่องขนาดใหญ่ เบเรนส์ มองว่าโรงงานแห่งนี้เป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัยของวิสัยทัศน์ในอุดมคติของอารยธรรม และเทคโนโลยี เป็นสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอนุสาวรีย์ของสังคมที่กำลังพัฒนา เขาต้องการสร้างการตกแต่งภายใน และภายนอกให้เรียบง่ายที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มีการออกแบบโดยการนำรูปทรงเรขาคณิตมาใช้ร่วมกับองค์ประกอบ คลาสสิก โดยยินยอมให้มีโครงสร้างขนาดใหญ่กว่าปกติ เพื่อสร้างความรู้สึกถึงความแข็งแรง คงทน ผ่านขนาดและวัสดุ ปิดผิว การถอยร่นแนวระจกไปอยู่หลังแนวเสาส่งผลให้แนวเสาอาคารเด่นชัดแบบวิหารคลาสสิก ทำให้ผลงานชิ้นนี้ เป็นความพยายามในการเชื่อมโยงความทันสมัยเข้ากับคลาสสิกได้อย่างน่าสนใจ

ภาพที่ 14 อาคาร วูลเวิร์ธ ทาวเวอร์ (Woolworth Tower), 1913

ที่มา: <https://www.viator.com/en-ZA/tours/New-York-City/Woolworth-Building-Lobby-Tour/d687-9901P1>

7. จุดสังเกตทางสถาปัตยกรรม: จุดสังเกตทางสถาปัตยกรรม (Landmark) เป็นโครงสร้างที่โดดเด่นที่กำหนด เส้นขอบฟ้าของเมือง (Skyline) และทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) และเอกลักษณ์ (Identity) ของวัฒนธรรม

สถานที่เหล่านี้รวมถึงตึกระฟ้า สะพาน และในจัตุรัสสาธารณะ ตัวอย่าง ได้แก่ หอไอเฟล (Eiffel Tower) ในปารีส ซิดนีย์โอเปร่าเฮาส์ (Sydney Opera House) และสะพานโกลเดนเกต (Golden Gate Bridge) เป็นต้น วูลเวิร์ธ ทาวเวอร์ (Woolworth tower) เป็นอาคารตึกระฟ้า ในแมนฮัตตัน (Manhattan) โดยได้รับการออกแบบโดยสถาปนิก คาส กิลเบิร์ต (Cass Gilbert) ซึ่งตึกระฟ้านี้เป็นอาคารที่สูงที่สุดในโลก ตั้งแต่ปี ค.ศ.1913-1930 พื้นที่ภายในใช้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ เรม โคลฮาส (Rem Koolhaas) ตั้งชื่อให้กับวูลเวิร์ธ ว่าเป็น “มหาวิหารแห่งการพาณิชย์” (ภาพที่ 14) สถาปนิกได้กล่าวถึงตึกวูลเวิร์ธไว้ว่า ความมหัศจรรย์ของตึกนี้นับเป็นสิ่งมหัศจรรย์ สิ่งก่อสร้างที่มีปริมาตรใหญ่โตมหึมาในแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน วัสดุที่ดูหนักแน่นและดูตันตึงต้องพ่ายแพ้ให้กับความมหัศจรรย์ ความสูงที่พุ่งขึ้นไปบนท้องฟ้า ประกาศกร้าวถึงตัวตนและความสวยงาม (Koolhaas, 1978, p. 99)

ภาพที่ 15 ป้ายที่ดูโดดเด่น ในลาสเวกัส (Signage in Las Vegas), 1965

ที่มา: <https://hiddencityphila.org/2012/07/still-learning-from-venturi>

ลาสเวกัส (Las Vegas) เป็นเมืองต้นแบบการพนันถูกกฎหมายแห่งแรกของโลก (ภาพที่ 15) เมืองนี้ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการสร้างโรงแรม คาสิโน และสถานบันเทิงที่มีลักษณะโดดเด่นและมีสไตล์ที่หลากหลาย การเลียนแบบสถาปัตยกรรมจากทั่วโลก และการสร้างประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใครสำหรับผู้เยี่ยมชม ทำให้สถาปัตยกรรมของลาสเวกัส เป็นที่วิพากษ์และศึกษาอย่างลึกซึ้งโดยเฉพาะในแง่ของการสื่อสารทางสัญลักษณ์และความหมายในงานออกแบบ

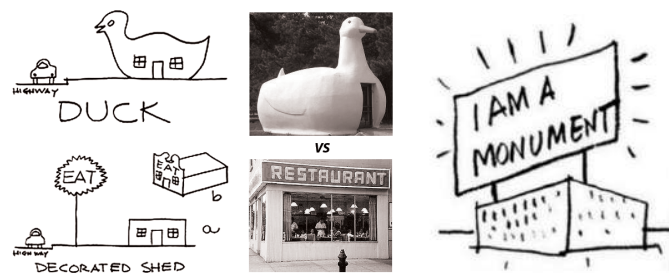
ตัวอย่างสถาปัตยกรรมทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างเพียงบางส่วน ของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรมประเภทต่าง ๆ จากการศึกษา ตัวอย่างสถาปัตยกรรม ทำให้เห็นถึงกรอบความคิดและนวัตกรรมทางการออกแบบที่โดดเด่น การศึกษาตัวอย่างเหล่านี้ทำให้เห็นภาพรวมของการอ่านงานสถาปัตยกรรมผ่านความโดดเด่นทางกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไป และวิธีการสื่อสารทางความคิดผ่านระบบสัญลักษณ์ ที่พบในวัฒนธรรมและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน และความสำเร็จของสังคมที่สร้างขึ้น มา ในประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรมตั้งแต่ยุคคลาสสิก (กรีกและโรมัน) และ “ยุคกลาง” วัตถุประสงค์ของการออกแบบสถาปัตยกรรม นั้นจะเน้นไปที่การสื่อสารกับพระเจ้าเป็นหลัก และวิหารของพระเจ้า (Temple of God) นั้นจะต้องมีความเป็นนิรันดร์ (Vitruvius, 2022, p. 337) สถาปัตยกรรมในยุคนี้มุ่งเน้นการสร้างความหมายที่ยั่งยืนและคงทนผ่านการออกแบบที่มีความยิ่งใหญ่และเป็นนิรันดร์ สัญลักษณ์ทางศาสนา และการเชื่อมโยงกับความศักดิ์สิทธิ์ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความทรงจำร่วมของสังคม ในศตวรรษที่ 15 ยุค “การฟื้นฟูศิลปวิทยา” หรือ “เรอเนซองส์” (Renaissance) ที่มีการหยิบยืมรูปแบบของสถาปัตยกรรมคลาสสิกกลับมาใช้และพัฒนาในการออกแบบอาคารสาธารณะไปจนถึงอาคารที่พักอาศัยขนาดใหญ่ อย่างเช่นงานของ อันเดรอา

ปลาลาดิโอ บ้านพักตากอากาศ วิลล่า โรทันดา (ภาพที่ 11) การออกแบบของปลาลาดิโอในยุคสมัยนั้น การออกแบบเน้นความสมมาตร ความงาม และการสื่อสารความคิดทางปัญญาผ่านสัญลักษณ์ที่ประณีต ภายภาพของสถาปัตยกรรมในยุคนี้แสดงถึงการผสมผสานระหว่างนวัตกรรมและความเป็นศิลปะ

ในศตวรรษที่ 18 สถาปัตยกรรมในยุคแห่งการรู้แจ้ง (Age of Enlightenment) เอเดียน-หลุยส์ บูลเลผู้ออกแบบ อนุสรณ์สถานไอแซก นิวตัน อนุสรณ์สถานแห่งนี้เป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างของจุดบรรจบระหว่างอุดมคติแห่งการรู้แจ้งและการออกแบบทางสถาปัตยกรรม การออกแบบที่เรียบง่าย ลดทอนการประดับประดาที่ไม่จำเป็นและสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในยุคนี้ต่อการใช้เหตุผล ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และสติปัญญา ไม่เพียงแต่เป็นการรำลึกถึงการมีส่วนร่วมของนิวตัน แต่ยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่ยั่งยืนของผลกระทบอันลึกซึ้งของยุคแห่งการรู้แจ้งต่อประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม

ในศตวรรษที่ 19 ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อวงการสถาปัตยกรรมและความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม หนึ่งในตัวอย่างที่โดดเด่นที่สุดคือหอไอเฟล ความสำคัญของหอไอเฟลไม่ได้อยู่ที่ความสูงและความงดงามเท่านั้น ไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ยกย่องถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า หอไอเฟลยังสะท้อนถึงความสามารถของมนุษย์ในการสร้างสิ่งก่อสร้างที่มีความซับซ้อนและยิ่งใหญ่ได้ นอกจากหอไอเฟลแล้ว อาคารอื่น ๆ ในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม เช่น โครงสร้างเหล็กของ คริสตอล พาเลซ ในลอนดอน และสะพานเหล็กที่สร้างขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน ยังเป็นตัวอย่างของการใช้วัสดุและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงวิธีการออกแบบและก่อสร้างสถาปัตยกรรมไปอย่างสิ้นเชิง โครงสร้างเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอนุสาวรีย์ในยุคใหม่ ที่ไม่เพียงแต่สื่อถึงความเป็นนิรันดร์และความยิ่งใหญ่เหมือนในยุคก่อน แต่ยังเป็นตัวแทนของความก้าวหน้าและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในศตวรรษที่ 20 ความหลากหลายของความเป็นอนุสาวรีย์ในงานสถาปัตยกรรม ยิ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน จากการออกแบบอาคารระฟ้า (Skyscraper) สะท้อนถึงทัศนคติและวิถีชีวิตสมัยใหม่ ความเป็นอนุสาวรีย์เกิดขึ้นทันทีผ่านรูปทรง ความสูงของอาคารระฟ้า อัตอนุสาวรีย์ (Auto Monument) เป็นคำนิยามของอาคารระฟ้าในแมนฮัตตัน ที่ถูกเขียนไว้ในหนังสือ *Delirious New York* โดย เรม โคลฮาาส เรม โคลฮาาส ได้อธิบายถึงแนวทางนี้ว่า “หากว่าอาคารใดมีขนาดมหึมาอาคารนั้นก็จะเป็นอนุสาวรีย์ไปโดยปริยาย ถึงแม้ว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในอาคารนั้นไม่คู่ควรพอจะเป็นอนุสาวรีย์ อนุสาวรีย์รูปแบบนี้แตกต่างจากความหมายดั้งเดิมที่เคยบัญญัติมาแล้ว แต่อนุสาวรีย์นี้เกิดขึ้นเพราะขนาดที่ใหญ่มหาศาลของอาคารจนไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเป็นสัญลักษณ์ได้ นับว่าเป็นคุณลักษณะที่บริสุทธิ์และแท้จริงของตึกระฟ้า” (Koolhaas, 1978, p. 100) งานเขียนนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ยืนยันว่าคุณลักษณะแบบดั้งเดิม ของ ความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม นั้นไม่จำเป็นจะต้องพึ่งระบบสัญลักษณ์ในการสื่อสารเสมอไป เพียงแค่ขนาดก็ส่งผลต่อการจดจำ เรื่องราว (Story) และเนื้อหา (Content) ถูกลดทอนลงและถูกแทนที่ด้วยคุณภาพทางการก่อสร้าง เทคโนโลยีและการใช้สอย (Function) ที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยใหม่ ก็สามารถเป็นเครื่องมือที่สำคัญให้กับสถาปัตยกรรมประเภทนี้ได้ ทำให้เห็นความต่อเนื่องของความหมายที่เกี่ยวข้องกันระหว่างศตวรรษที่ 19 -20

ภาพที่ 16 ภาพซ้ายบน Duck, ภาพซ้ายล่าง Decorated Shed Architecture, 1972

ที่มา: <https://99percentinvisible.org/article/lessons-sin-city-architecture-ducks-versus-decorated-sheds/>

หลังสงครามโลกทั้งสองครั้ง สถาปัตยกรรมได้ถูกตั้งคำถามอีกครั้งในช่วงปลายของทศวรรษที่ 70 แนวทางของสถาปัตยกรรมได้เปลี่ยนไปสู่ “สถาปัตยกรรมหลังสมัยใหม่” (Post Modern Architecture) สถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอนุสาวรีย์นั้นถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในหนังสือ Learning From Las Vegas (Venturi, 1972) เวนทูรีได้อธิบายถึงความเป็นอนุสาวรีย์ในความหมายใหม่ สถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอนุสาวรีย์นั้นเกิดขึ้นมากมายและเป็นเหมือนสัญลักษณ์เชิงพาณิชย์ รูปแบบที่เน้นการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและมีความขี้เล่น เน้นไปที่ส่วนหน้าอาคารที่สะดุดตาและความสามารถในการสร้างรายได้มากกว่าการสร้างอนุสาวรีย์แบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นไปที่การสร้าง ความหมายและคุณค่า ซึ่งเป็นสิ่งที่เวนทูรี อธิบายการสื่อความหมายจากอาคารพาณิชย์ในลาสเวกัส เวนทูรีได้แบ่งรูปแบบของสถาปัตยกรรมออกเป็น 2 แบบด้วยกัน แบบแรกเรียกว่า "เป็ด (Duck)" อาคารที่ใช้รูปแบบสถาปัตยกรรม เพื่อแสดงหรือเป็นสัญลักษณ์ของจุดประสงค์โดยตรง การออกแบบอาคารทำให้เห็นได้ทันทีว่าคืออะไรและใช้ทำอะไร สถาปัตยกรรมเป็ด (Duck Architecture) มีความชัดเจนทางการสื่อสารประโยชน์ใช้สอยผ่านรูปทรงและมักใช้ องค์ประกอบตกแต่งที่บ่งบอกถึงการทำงานของอาคาร และ แบบที่สอง “เพิงที่ประดับประดา (Decorated Shed)” คือสถาปัตยกรรมที่นำเอาระบบสัญลักษณ์มาช่วยในการสื่อความหมายแทนรูปทรง (สันติรักษ์, 2557, น. 168) สถาปัตยกรรมกลายเป็นฉากหลัง (Background) แต่ป้ายต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ชัดเจนและโดดเด่นกว่า (ภาพที่16) ทั้งสองแนวคิดนี้เป็นการวิพากษ์หลักการทางสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่สนับสนุนความเป็นนามธรรมและความเรียบง่าย เวนทูรี วิพากษ์แนวทางสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุมและซับซ้อนมากขึ้นซึ่งเป็นแนวทางที่ยอมรับพลังการสื่อสารของรูปแบบสัญลักษณ์และยอมรับความซับซ้อนของวัฒนธรรมร่วมสมัย แนวคิดเรื่องสถาปัตยกรรมเป็ดและเพิงที่ประดับประดา กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในขบวนการหลังสมัยใหม่ในสถาปัตยกรรม ซึ่งท้าทายหลักการออกแบบสมัยใหม่ งานเขียนของเวนทูรี จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ที่ส่งผลถึงการมองสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอนุสาวรีย์ในยุคหลังสมัยใหม่ โดยรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความเป็นอนุสาวรีย์ในยุคหลังสมัยใหม่ มักอยู่ในรูปแบบของการออกแบบที่สนุกสนานและผสมผสานองค์ประกอบแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยเข้าด้วยกัน แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของสถาปัตยกรรมประเภทนี้ที่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการรับรู้ต่างไปอย่างสิ้นเชิง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบตัวอย่างอาคาร บทบาท และคุณลักษณะ

ยุคสมัย	ตัวอย่างอาคาร	บทบาท	ประเภทอาคาร	คุณลักษณะ
ยุคก่อนประวัติศาสตร์	Tumulus	สัญลักษณ์สำหรับพิธีกรรมและมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ	สุสาน	อาคารสัมพันธ์กับธรรมชาติ ทั้งวิธีการออกแบบ และวัสดุที่ใช้ การออกแบบ จัดวางตำแหน่งตามธรรมชาติ
ยุคโบราณ	Ziggurat Pyramid Parthenon	เพื่อศาสนาและจิตวิญญาณทางความคิด	ศาสนสถาน สุสาน	สัญลักษณ์และขนาดของอาคารแสดงถึงความยิ่งใหญ่ แสดงถึงความถาวร
ยุคกลาง	Norte-Dame Cathedral Chartes Cathedral	ศาสนาเป็นศูนย์กลาง	ศาสนสถาน	ระบบสัญลักษณ์ทางกายภาพและความหมายสัมพันธ์ไปกับเรื่องราวของศาสนา
ยุคเรเนซองส์	The Ideal City (painting)	เมืองในอุดมคติ การวางแผนโครงสร้างเมือง	อนุสาวรีย์ของพลเมือง	เน้นความสมมาตรและความงามของสถาปัตยกรรมคลาสสิก
	Villa Rotonda	สะท้อนความคิดของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างอาคารพักอาศัยและวิหารเข้าด้วยกัน	อาคารที่แสดงศักยภาพโดดเด่น /อาคารพักอาศัยขนาดใหญ่	มีลักษณะโดดเด่นและความสมมาตรซึ่งนำแนวคิดการใช้โดมจากวิหารแพนธีออนของโรมมาใช้ในบริบทของอาคารบ้านพักอาศัย สร้างความรู้สึกของความเป็นอาคารศาสนาและความศักดิ์สิทธิ์ การสื่อสารความคิดทางปัญญผ่านสัญลักษณ์ที่ประณีต

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบตัวอย่างอาคาร บทบาท และคุณลักษณะ

ยุคสมัย	ตัวอย่างอาคาร	บทบาท	ประเภทอาคาร	คุณลักษณะ
ปลายเรเนซองส์ ยุคแห่งการรู้แจ้ง	Cenotaph of Newton (painting)	ความปรารถนาของยุคแห่งการรู้แจ้งในการรวมศิลปะ สถาปัตยกรรม และวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกัน	อนุสรณ์สถาน	ความเรียบง่ายและการลดทอนที่แสดงถึงอุดมคติของการใช้เหตุผลและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในงานสถาปัตยกรรม
ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม	Cystal Palace	ระบบการผลิตในภาคอุตสาหกรรมเป็นตัวขยายทิศทางการออกแบบ	ศูนย์แสดงสินค้า อาคารชั่วคราว	โครงสร้างที่สูงและโปร่งแสดงถึงความก้าวหน้าของมนุษย์ในเชิงวิศวกรรม
	AEG Turbine	ตัวแทนของความเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมของ AEG และสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรมที่ยกระดับให้มีความงดงามในเชิงศิลปะ	อาคารอุตสาหกรรม	โครงสร้างขนาดใหญ่ที่เรียบง่ายและมั่นคง กลายเป็นสัญลักษณ์ของความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพ
ยุคสมัยใหม่	Woolworth Tower	ตัวแทนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม สังคม และการเมือง	อาคารระฟ้า/ จุดสังเกตทางสถาปัตยกรรม	อาคารระฟ้าในแมนฮัตตันมีความเป็น "อนุสาวรีย์" ในตัวเองเพราะขนาดอาคารใหญ่โตและสูงโดดเด่นโดยไม่ต้องพึ่งระบบสัญลักษณ์
	Zeppelin Grandstand	อุดมคติของการเมือง การปกครอง สร้างความรู้สึกของพลัง ความยิ่งใหญ่ของรัฐ	อาคารราชการ	อาคารเน้นความคงทนและถาวร เพื่อสะท้อนแนวคิดของ "ความเป็นนิรันดร์" และ รูปแบบเหล่านี้เป็นการเชื่อมโยงอุดมการณ์กับอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ในอดีต
ยุคหลังสมัยใหม่	Las Vegas signage (Decorated Shed)	สถาปัตยกรรมในลาสเวกัสไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่ตัวอาคาร แต่ให้ความสำคัญกับป้ายและการสื่อความหมายเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้คน	ศูนย์กลางความบันเทิง ร้านค้า จุดสังเกตทางสถาปัตยกรรม	การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและมีความชัดเจน สัญลักษณ์เชิงพาณิชย์และสะท้อนถึงวัฒนธรรมความบันเทิงและความหรูหราในเมือง
	Duck Architecture	อาคารที่โครงสร้างสื่อสารจุดประสงค์โดยตรง		ป้ายเหล่านี้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของสถาปัตยกรรมไปสู่การสื่อสารและการตลาดมากกว่าการออกแบบในเชิงโครงสร้าง

สรุป

การสำรวจความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม เผยให้เห็นการเล่าเรื่องที่หลากหลายซึ่งก้าวข้ามขอบเขตทางกายภาพ การศึกษารั้วนี้ได้ติดตามพัฒนาการของความเป็นอนุสาวรีย์ตั้งแต่รากฐานดั้งเดิม ตั้งแต่โครงสร้างอันน่าทึ่งของอารยธรรมโบราณไปจนถึงสถาปัตยกรรมในยุคหลังสมัยใหม่ ที่เป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการแสดงออก การสร้างอัตลักษณ์ และความทรงจำทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนถึงแรงบันดาลใจ ค่านิยม และพลวัตทางสังคมและการเมืองของสังคมที่กำลังพัฒนา การกำหนดภูมิทัศน์ และทั้งร่องรอยไว้บนจิตสำนึกส่วนรวมของมนุษยชาติ นอกจากนี้ การศึกษายังเน้นย้ำถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างความเป็นอนุสาวรีย์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม จากกลุ่มตัวอย่างทางสถาปัตยกรรมในส่วนของอาคารระฟ้า นั้นทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรม คุณลักษณะที่ต้องการเพียงแค่ขนาดที่โดดเด่น และเป็นที่หมายตา ก็เพียงพอต่อการจดจำและ

กลายเป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์ที่สำคัญของสังคมได้ และสถาปัตยกรรมเปิด หรือป้ายในลาสเวกัส ซึ่งทำให้เห็นมุมมอง และวิธีการต่อรองกับบริบทที่สัมพันธ์ไปกับรูปแบบการใช้สอยอาคาร ที่มีหน้าที่ดึงดูดให้ผู้คนเข้ามายังอาคาร การลงทุน อย่างมหาศาลจึงไม่ใช่สูตรสำเร็จสำหรับสถาปัตยกรรมประเภทนี้อีกต่อไป จึงทำให้กรอบของการมองความเป็น อนุสาวรีย์นั้น เปิดกว้างให้กับวิธีการออกแบบและการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมประเภทนี้ แสดงให้เห็นถึงความ แตกต่างกับความหมายดั้งเดิมที่เคยมีมา จะเห็นได้ว่าสถาปัตยกรรมประเภทนี้ที่เคยถูกยึดโยงอยู่กับประเภทของอาคาร (Building Type) และที่ตั้ง ซึ่งสัมพันธ์กับอุดมคติทางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ในอดีต ก็ยังคงต้อง เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมในปัจจุบัน การปรากฏตัวของสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นอนุสาวรีย์จึงมีวิธีการที่ต่าง ออกไปเช่นกัน เมื่อมองไปข้างหน้า พัฒนาการของความเป็นอนุสาวรีย์ในสถาปัตยกรรมมีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไป ไม่ลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม และรูปแบบการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่พัฒนาไป ประเภทของ อาคาร และการใช้สอยรูปแบบใหม่ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยี การแสวงหาความหมายและความสำคัญที่ยั่งยืน ส่งผลให้รูปแบบของสถาปัตยกรรมประเภทนี้เปรียบเสมือนตัวแทนของความทะเยอทะยาน ความเฉลียวฉลาด และ ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ที่แสวงหาตัวตน ความหมายและความเป็นเลิศของมนุษยชาติ เฮราคลิตุส (Heraclitus) และนักปรัชญา ชิกมันด์ บาวแมน (Zygmunt Bauman) ได้เน้นย้ำธรรมชาติของการดำรงอยู่ของเราเพียงชั่วคราวและ วงจรชีวิต (Bauman, 2000, p. 130) เป็นการตอกย้ำการเปลี่ยนแปลงจากโลกที่อนุสาวรีย์เป็นสัญลักษณ์ของความ คงทนและความมั่นคงสู่โลก เห็นได้ว่าความท้าทายของอนุสาวรีย์ยังคงเกิดขึ้นบนโลกในปัจจุบัน การศึกษาครั้งนี้ เชิญชวนให้สำรวจและไตร่ตรองเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของความเป็นอนุสาวรีย์ในการกำหนดสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น และจิตสำนึกส่วนรวมของเรา สถาปัตยกรรมประเภทนี้ ยังคงสร้างแรงบันดาลใจและท้าทายสถาปนิก นักวิชาการ และ สังคมโดยรวม เชิญชวนให้เราจินตนาการใหม่ถึงสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น กระตุ้นให้สถาปนิกและสังคมโดยรวม คิดใหม่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และคุณค่าของการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เราสามารถได้รับความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับตัวเราและสังคมที่เราอาศัยอยู่ ขณะเดียวกันก็กำหนดเส้นทาง สู่อนาคตทางสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุม ยั่งยืน และมีความหมายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ต้นข้าว ปาณินท์. (2561, น. 84). *ปฐมบททฤษฎีสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ: ลายเส้น พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สายพิน แก้วงามประเสริฐ. (2537, น. 41). *ภาพลักษณ์ท้าวสุรนารีในประวัติศาสตร์ไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติรักษ์ ประเสริฐสุข. (2557, น. 168). *สุนทรียศาสตร์และทฤษฎีสถาปัตยกรรมตะวันตก จากคลาสสิกถึง ดิคอนสตรัคชัน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิมล รุ่งเจริญ. (2555, น. 38). อัลเบิร์ต สเปียร์: *สถาปัตยกรรม ศิลปะ ปรัชญาและนาซี ในอาณาจักรไรช์ที่ 3*. *วารสารอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 41(2), กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- AEG turbine factory. (1909). *Exterior view AEG turbine factory* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://www.metalocus.es/en/news/aeg-turbine-factory-milestone-industrialization-peter-behrens>

- Bauman, Z. (2000). *Liquid Modernity* (p. 130). Polity Press.
- Cenotaph for Isaac Newton. (1784). *Boullee's Cenotaph for Isaac Newton* [Image]. Retrieved 2025, April 03, from https://www.reddit.com/r/Unbuilt_Architecture/comments/gpbdh8
- Chris, S. (2012, September 12). Monumentality. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199232444.013.0002>
- Chartres Cathedral. (2004). *Chartres Cathedral, France* [Image]. Retrieved 2025, April 03, from <https://sacredland.org/chartres-cathedral-france>
- Crystal Palace. (2025). *What Was the Crystal Palace* [Image]. Retrieved 2025, April 03, from <https://www.thecollector.com/what-was-the-crystal-palace-london>
- Dome of Pantheon. (2017). *Pantheon Oculus* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://www.romawonder.com/wp-content/uploads/2017/07/pantheon-oculus.jpg>
- Duck Architecture & Decorated shed. (2016). *Architecture of duck* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://99percentinvisible.org/article/lessons-sin-city-architecture-ducks-versus-decorated-sheds>
- George, E. (2023, March 16). *The history and significance of monumentality in architecture – From ancient civilization to modern metropolis*. Retrieved from <https://www.commercialarchitecturemagazine.com/the-history-and-significance-of-monumentality-in-architecture/>
- Giedion, S., Léger, F., & Sert, J. L. (1943). Nine Points on Monumentality. In *Architecture You and Me* (pp. 48-51). Harvard University Press.
- Giedion, S. (1981). *The Eternal Present: The Beginning of Architecture* (Ghirardo, Trans.). *Oppositions* No. 25, 175. New York: Rizzoli.
- Great Pyramid of Giza. (2020). *The Great Pyramids at Giza, Egypt* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://smarthistory.org/the-great-pyramids-of-giza>
- Justin, A. (2024, January 2). *Unveiling the beauty of monumental architecture: A comprehensive guide*. Retrieved from <https://www.architectureadrenaline.com/defining-monumental-architecture-unveiling-beauty-comprehensive-guide/>
- Kahn, L. I. (2003). Monumentality (1944). In R. Twombly (Ed.), *Louis Kahn: Essential Texts* (p. 21). New York, NY: W. W. Norton & Company.
- Manasi, P. (2020, July 7). *Monumentality: Then and now*. Retrieved from <https://www.re-thinkingthefuture.com/architectural-community/a2514-monumentality-then-and-now/>

- Monumentum. (2025, January 07). *Oxford reference*. Retrieved from <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100207672>
- Parthenon Temple. (1978). *[Image]*. Retrieved 2025, April 13, from <https://mrnussbaum.com/storage/uploads/activities/wlandmark3/landmarks-of-greece.htm>
- Koolhaas, R. (1978). *Delirious New York* [นิวยอร์ก คลุ้มคลั่ง] (ณัฐฉิณี กาญจนารักษ์ แปล) (น. 152-153). กรุงเทพฯ: บริษัทลายเส้นพับบลิชซิง จำกัด (มหาชน).
- Riegl, A. (1903). *The Modern Cult of the Monument: Its Character and Its Origin* (K. W. Forster & D. Ghirardo, Trans.). *Opposition No.25*, 21-51. New York: Rizzoli.
- Rossi, A. (1984). *Architecture of The City* (p. 127). MIT Press.
- Signage in Las Vegas. (1965). *Signage in Las Vegas by Robert Venturi* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://hiddencityphila.org/2012/07/still-learning-from-venturi>
- The Ideal City. (2019). *The Architecture of The Ideal City* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://www.classicist.org/articles/the-architecture-of-the-ideal-city>
- Trigger, B. (1990). *Monumental architecture: A thermodynamic explanation of symbolic behavior*. *World Archaeology*, 22(2), 119-132. Taylor & Francis, Ltd.
- Venturi, R. (1972). *Learning from Las Vegas* (pp. 87-163). MIT Press.
- Villa Rotonda. (2002). *Palladio: Villa Capra "La Rotonda"* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://www.teggelaar.com/palladio-villa-capra-la-rotonda>
- Vitruvius. (2022). *The Ten Books on Architecture: Volume 1, Book 1 to Book 5* [หนังสือสิบเล่มทางสถาปัตยกรรมของวิทรูเวียส (เล่มที่ 1-5)] (โอชกร ภาคสุวรรณ, แปล). กรุงเทพฯ: บริษัท ทีวีจี ไทย จำกัด.
- Woolworth Tower. (n.d.). *Woolworth Tower Manhattan* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://www.viator.com/en-ZA/tours/New-York-City/Woolworth-Building-Lobby-Tour/d687-9901P1>
- Zeppelin field Grandstand. (1937). *Nazi rally in The Cathedral of Light* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://rarehistoricalphotos.com/nazi-rally-cathedral-light-c-1937>
- Ziggurat. (2020). *The Ziggurat: Ancient Temple to the Gods* [Image]. Retrieved 2025, April 13, from <https://www.thoughtco.com/ziggurat-ancient-towering-temples-or-ziggyrats-116908>